

INFORMATION TO CHARTER 77

(ročník desátý - 1987, číslo 1)

Dokument Charty 77/37/86 (třináct nových signatářů Charty 77)	2
38/86 Zemřela Gertruda Sekaninová-Čakrtová	2
Dokument Charty 77/1/87 (Noví mluvčí Charty 77)	3
Příloha: Životopisy L.Silhánové, J.Litomiského a J.Vohryzka	4
XXXX	
Tisková konference k 10.výročí založení Charty 77	5
Dokument Charty 77/2/87 Slovo ke spoluobčanům	5
3/87 Dopis signatářům Charty 77	10
Příloha: Prohlášení Charty 77 ze dne 1.1.1977	20
Sdělení VONS č.599 (Další vývoj v tr.věci proti funkcionářům Jazzové sekce)	22
č.600 (Jiří Boháč odsouzen pro tr.čin pobuřování)	23
č.601 (Akce StB k 10.výročí Charty 77)	25
V samizdatu nově vyšlo...	26

tum posledního textu zařazeného v tomto čísle: 11. ledna 1987

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr Uhl, Anglická 8, 120 00 Praha 2 - Vinohrady

Charta 77/37/86

/Třináct nových signatářů Charty 77/

K dnešnímu dni podepsali Charty 77 tito noví signatáři, jejichž seznam přikládáme:

Karel Mrázek, technický pracovník

Zdeněk Sosna, dělník

František Derfler, herec

Radek Mihálik, lisař

Josef Hrazdíl, řidič

Rudolf Bereza, řidič

Iva Kotrlá, básnířka

Vojtěch Píša, zemědělský technik

Milan Leroch, řidič

Přemysl Fialka, technik

Václav Jirásek, důchodce

Jiří Newerla, zásobovač

Zdeněk Haštaba, dělník

Martin Palouš Anna Šabatová
mluvčí Charty 77 mluvčí Charty 77

Jan Stern
mluvčí Charty 77

V Praze 28.12.1986

XXX XXX XXX

Charta 77/38/86

VONS

Zemřela Gertruda Sekaninová-Čakrtová

Krátkce po vánocích, 29. prosince 1986, zemřela na následky operace zlomené nohy dr. Gertruda Sekaninová-Čakrtová.

Narodila se 21. května 1908 a prožila s tímto stoletím bezmála osm desítek dramatických let. Nikdy se nesmířila s rolí pouhého diváka, přála si vždy spolutvořit osud svůj i bližních.

Vystudovala práva, na rozdíl od mnoha jiných je však nechápala jako pouhou profesi, nýbrž jako poslání hájit člověka proti bezpráví. Tomuto svému životnímu určení zůstala věrná do poslední chvíle.

Život dr. Sekaninové-Čakrtové byl bohatý a nesnadný zároveň, jaký bývá pro každého, kdo hledá plné uplatnění svých tužeb i za cenu mnohých protivenství, a pro nás zůstane důkazem, že dobrota srdce a noblesa ducha si skrize všechny nástrahy najdou svou správnou cestu.

Již ve svém mládí působila v komunistickém studentském hnutí a později po boku Ivana Sekaniny, zblízka poznávala solidaritu lidí usilujících o sociální spravedlnost. V soudních síních hájila se svým mužem práva chudých, na pražských ulicích sbírala peníze pro demokratické Španělsko a odpor proti násilí ji nakonec přivedl do protinacistického odboje. Po smrti Ivana Sekaniny, který byl zatčen okamžitě po okupaci Prahy a umučen v Oranienburgu, byla i jeho žena internována nejprve v Terezíně, krátce i v Osvětimi a pak takřka do konce války v koncentračním táboře nedaleko Vratislaví, odkud se jí při transportu podařilo uprchnout. Dodnes na ni spoluženkyně vzpomínají jako na laskavou učitelku a utěšitelku terezínských dětí.

Po osvobození vstoupila do diplomatických služeb a zastupovala republiku na mnoha mezinárodních fórech i v Organizaci spojených národů, kde se již v roce 1951 na pátém Valném shromáždění účastnila jako vedoucí čs. delegace přípravy paktu o lidských právech. A byla též mezi prvními, kdo v prosinci 1976 podepsali prohlášení Charty 77.

Těch dvacet pět let mezi počátečním projednáváním občanských a politických práv a podpisem Charty 77 bylo i pro Trudu

Sekaninovou-Čakrtovou obdobím nadějí a zklamání, které vyvrcholo 21. srpna 1968. Nevzdávala se lehce. Když 18. října 1968 Národní shromáždění pod nátlakem projednávalo "Smlouvu o podmírkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území ČSSR", hlasovala proti návrhu spolu s Františkem Krieglem, Františkem Vodslonem a Boženou Fukovou. Ve svém projevu k Národnímu shromáždění kritizovala nadiktovanou smlouvu jako neelogickou a právně labilní, "protože definuje dobu platnosti neurčeným faktum, totiž dobou pobytu sovětských vojsk, a vyjadřuje tedy dočasnost opět dočasnosti". Sama pak přednesla svůj protinávrh: "Doporučuji proto, aby vláda na žádost Národního shromáždění v brzké době zahájila se Sovětským svazem jednání o úplném odchodu sovětských vojsk z československého území."

Za svůj neohrožený postoj byla dr. Sekaninová-Čakrtová vyloučena z komunistické strany a zbavena poslaneckého mandátu. O to víc ji měli v úctě lidé, kteří ji pak poznali jako zakládající členku Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Zejména pro mladší přátele bývalo povzbuzením, když i v těžkých chvílích byla s nimi v soudu budovách ta milá, laskavá a ve své neustrašenosti vznešená Truda. Ještě ve svých 73 letech s nimi prožívala osmačtyřicetihodinový pobyt v cele předběžného zadržení.

Zde můžeme naši krátkou vzpomínku uzavřít. Přála si být zpopelněna bez obřadu a její popel bude rozptýlen na hřbitově v Polné, v kraji jejího mládí i smrti. Odešel vzácný člověk. Vyústění jeho života splynulo se zčátkem nového společenství.

V Praze 31. prosince 1986.

Martin Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Šabatová
mluvčí Charty 77

Jan Stern
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných,
E. liga pro lidská práva,
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

xxx Charta 77/4/87

xxx

xxx

Pozdrav mluvčích Charty 77 A.D. Sacharovovi, Moskva

Drahý Andreji Dimitrijeviči,
v novém roce 1987 přejeme Vám a Vaší ženě
mnoho úspěchů a pevné zdraví.

V Praze dne 3.1.1987

Jan Litomiský, Libuše Šilhánová, Josef Vohryzek,
Martin Palouš, Anna Šabatová, Jan Stern

xxx

xxx

xxx

Charta 77/1/1987

Dne 6.1.1987 nastoupili na místo dosavadních mluvčích Charty 77 Martina Palouše, Anny Šabatové a Jana Sterna mluvčí noví:

Jan Litomiský, Libuše Šilhánová a Josef Vohryzek.

Martin Palouš

Anna Šabatová

Jan Stern

Jan Litomiský

Libuše Šilhánová

Josef Vohryzek

Doudova 6

Jeseníkova 105

Počernická 40

147 00 Praha 4

130 00 Praha 3

108 00 Praha 10

V Praze 6. ledna 1987

Příloha: Životopisy nových mluvčích Charty 77

Libuše Šilhánová:
se narodila 10. dubna 1929 ve Vrdech u Čáslavě v rodině venkovského lékaře. Navštěvovala reálné gymnázium v Čáslavi a Chomutově. Od roku 1945 pracovala v mládežnickém hnutí, zejména v oblasti kultury. Od roku 1949 pracovala jako novinárka. V roce 1951 se provdala za ekonoma ing. Věnka Šilhána. Studovala na Univerzitě Karlově filozofii, historii a sociologii. Studia ukončila v roce 1957 jako doktorka filozofie. Během studií se jí narodily tři děti. Pak byla učitelkou na základní a střední škole, od roku 1961 redaktorkou nakladatelství Svoboda. Později přešla na katedru sociologie Vysoké školy ekonomické. Od roku 1967 působila jako vědecká pracovnice v Ústavu sociálně politických věd Univerzity Karlovy, kde se zabývala problematikou hodnotových orientací mládeže. Její studie na téma řízení mládeže a jejích hodnot a zájmů byly publikovány v odborných časopisech a sbornících v Československu i v zahraničí. Po zrušení ústavu v roce 1969 a po vyloučení z komunistické strany v roce 1970 pracovala manuálně. Později onemocněla a nastoupila do invalidního důchodu. V letech 1973 až 1977 se zabývala příležitostně překladatelskou činností. Po podpisu Charty 77 ji byl invalidní důchod odebrán. Nemohla pracovat fyziicky a zaměstnání ve vlastní profesi jí nebylo umožněno. Přijala pak externí výzkumnou práci v oblasti dětské psychologie. Od roku 1984 je ve starobrním důchodu. Věnuje se některým sociálním tématům.

x

Jan Litomiský
se narodil 19. srpna 1943 v Praze v tradiční evangelické rodině technického úředníka. Zde vystudoval jedenáctiletou střední školu a promoval jako zemědělský inženýr na Vysoké škole zemědělské, kde studoval pěstitelský obor. Od roku 1965 pracoval jako agronom v JZD Vyskytná u Pelhřimova. V roce 1968 vstoupil do Československé strany lidové a byl zvolen do jejího krajského výboru v Českých Budějovicích. V roce 1969 ze strany vystoupil pro nesouhlas s její politikou po obsazení Československa sovětskou armádou. V důsledku toho jej prověrková komise neprověřila do funkce agronoma, svšak představenstvo JZD Vyskytná rozhodnutí komise nerespektovalo a odmítlo ho z funkce odvolat. Po sloučení JZD v roce 1975 odešel z JZD Vyskytná a pracoval opět jako agronom v JZD Družba Dolní Cerekev v okrese Jihlava až do svého uvěznění v roce 1981. V roce 1978 se stal členem VONS. Za činnost ve VONS byl v únoru 1981 vzat do vazby a na podzim téhož roku odsouzen ke třem letům odňtí svobody a následným dvěma letům ochraňného dohledu. Trest vykonával v Plzni-Borech, kde byl nucen pracovat při nechvalně známé výrobě skleněné bižutérie pro koncernový podnik Precioza. Ochrannému dohledu byl podroben až do února 1986. Pracoval přitom jako lesní dělník u lesní správy Horní Cerekev. Jan Litomiský je aktivní člen Českobratrské církve evangelické. Je starším sboru v Opatově u Humpolce a jednou byl zvolen poslancem synodu. Zasazuje se o dobré vztahy a spolupráci mezi křesťanskými církvemi. Kromě veřejné činnosti se věnuje studiu spisů Martina Luthera. Napsal stat Učení o dvou říších podle Martina Luthera, publikovanou ve Sbořníku, vydaném k poctě t.č. vězněného evangelického duchovního Jana Dusa. Jan Litomiský se hlásí k politickému konzervativismu.

x

Josef Vohryzek
se narodil 17. května 1926 v Praze. Před válkou začal studovat na gymnáziu. V roce 1940 ho rodiče poslali do Švédska, aby unikl deportacím židů, a s nimi v Čechách zůstali. Ve Švédsku chodil rok do střední školy a potom pracoval zprvu jako zemědělský a posléze jako průmyslový dělník. Přihlásil se na zastupitelském úřadě

čs. exilové vlády a byl povolán k odvodu k leteckým jednotkám v Anglii, ale pro vadu zraku nebyl odveden. Ve švédském odborářském prostředí nejdříve inklinoval k sociální demokracii a vstoupil do jejího svazu mládeže. Koncem roku 1944 v souvislosti s přípravami k velké stávce, která se pak uskutečnila a trvala přes půl roku, přešel ke komunistické straně. Stávkou také způsobila, že v době, kdy probíhala repatriace, odložil svůj návrat domů. Po návratu do Československa v roce 1950 se dosatl na dělnickou přípravku a po maturitě na filologickou fakultu Univerzity Karlovy, kde vystudoval češtinu a literární vědu. Po dokončení studií pracoval jako redaktor, byl odborným pracovníkem ČSAV a publikoval literární kritiky v časopise Kyčten. Po návratu ze Švédska vstoupil do ČSM a KSC a během studií byl aktivní ve Svazu mládeže. Po známém Chruščevově projevu na XX. sjezdu KSSS začal zaujmít kritické postoje zprvu k oficiální ideologii a posléze k tomu, co se vymezovalo jako tzv. antidogmatismus, tedy ke kritice tého kritiky. Koncem 50. let byl vyloučen z KSC a musel odejít z ČSAV. Brzy nato se rozešel s veškerými marxistickými koncepcemi a ani později žádnou jinou ideologickou ani věroučnou koncepcí nepřijal. Po odchodu z ČSAV překládal ze švédštiny na volné noze a od poloviny 60. let byl na půl úvazku redaktorem nakladatelství Čs. spisovatel. V roce 1967 se stal členem Kruhu nezávislých spisovatelů. V roce 1970 dostal z nakladatelství výpověď a od roku 1972 až do odchodu do důchodu pracoval menuálně. Vydal ke třiceti titulům překladů ze švédštiny a publikoval články a recenze ve Světové literatuře, v Hostu do domu a v Literárních novinách, v Listech, v Tváři a v posrpnovém období v samizdatu.

xxx

xxx

xxx

TISKOVÁ KONFERENCE K 10. VÝROČÍ ZALOŽENÍ CHARTY 77

Dne 6. ledna 1987 proběhla v Praze k 10. výročí vzniku Charty 77 tisková konference. Původně byla svolána do salónku restaurace V Korunní na Vinohrádech a měli se jí zúčastnit odstupující i nastupující mluvčí jakož i další aktivisté Charty 77. Bezpečnost nechala restauraci uzavřít, několika potenciálním účastníkům tiskové konference zabránila opustit byty nebo je zadřízovala, takže se náhradní tiskové besedy v bytě Martina Palouše zúčastnilo jen osm signatářů Charty 77. Přítomno bylo sedm zahraničních korespondentů /AFP Praha, ARD - Bayrischer Rundfunk Praha, The Guardian, Hlas Ameriky, BBC, Associated Press a Reuter/, jakož i pracovníci velvyslanectví USA a Velké Británie. Zástupci Charty 77 pohovořili o právě vydávaném dokumentu Charty 77 Slovo ke spoluobčanům a představili nové mluvčí. Přítomná Libuše Šilhánová uvedla, že podle představ nastupujících mluvčích by se v tomto roce měla Charta 77 zabývat více ekonomickými, sociálními a kulturními právy, neboť tyto otázky jsou společensky běžavé a v popředí zájmu veřejnosti.

xxx

xxx

xxx

Charta 77/2/87

Slovo ke spoluobčanům

Když před deseti lety vznikla a do veřejného života vstoupila Charta 77, jevila se mnohým jako skupina žnílků. Její ideály se sice těšily obecným sympatiím a respektu, málokdo však věřil, že se lze v jejich duchu účinně angažovat uprostřed rozdrobené a apatické společnosti a tváři v tvář moci, která potlačuje jakoukoli důsažnější kritiku.

Deset let, které nás od vzniku Charty 77 dělí, přineslo však mnoho změn. Mění se společnost, mění se pomalu politické ovzduší

V naší zemi, mění se leccos i v mezinárodním měřítku. Nejsou to sice změny zásadní, ale jsou to změny viditelné a jsou to někdy i změny k lepšímu. Na jejich pozadí i hodnoty, které Charty 77 připomněla a o něž se zasazuje, získávají nový význam. Dnešní doba je aktualizuje, boj o ně se dnes už nezdá tak nereálný. Život sám se opět hlásí o slovo a stále zřetelněji vyjevuje, co potřebuje k tomu, aby se mohl rozvíjet a čelit svému ohrožení.

Uvědomující si tento posun, obracíme se v den desátého výročí vzniku našeho společenství ke všem svým spoluobčanům s výzvou, aby pochopili historické možnosti této chvíle a aby jich využili k prospěchu našich národů.

I představitelé moci v naší zemi se občas hlásí k demokracii, spravedlnosti, veřejné kontrole svého výkonu. Bývají to ovšem jen prázdná slova, za nimiž se skrývá diktátorská svévole, a proto si společnost zvykla nebrat je vážně. V poslední době se však zdá, že aspoň v některých těchto projevech se odráží vědomí, že změny jsou nutné. Neplodná strnulost současného politického a hospodářského systému, zaostávání za vyspělými státy, mezi něž jsme dříve patřili, nedostatečné uspokojování mnohých potřeb a požadavků - to vše je stále zřejmější, doléhá stále třízivěji na každodenní život lidí, probouzí touhu po změně. Dokonce i směr této změny je po všech dosavadních zkušenostech zřejmý: je to větší demokracie. Velké rozdíly jsou pochopitelně v představách o tom, co to konkrétně znamená, totiž jak tímto směrem jít, jak rychle a kam až.

Ať už jsou to názory jakékoli, jedno je jasné: vykročení k větší demokracii by pro naše národy nebylo krokem do neznáma. Máme se o co oprít, máme vlastní demokratické tradice. Už první československý prezident spojoval náš novodobý stát s ideou demokratické samosprávy a sociální spravedlnosti. Jiným způsobem tyto ideje ožily po druhé světové válce. V radikálně nové vnitřní i mezinárodní situaci se pak významné demokratické impulsy a projekty objevily znova v šedesátých letech.

Nenabízíme anikomu nevnucujeme nějaké definitivní a jednoznačné hodnocení těch či oněch historických dějů nebo činů. Vybízíme jen k nepředpojaté diskusi o nich a k hledání skutečných poučení, která si z nich možno dnes vzít. Hlavně si však myslíme, že spory o minulost by neměly odvádět mysl společnosti od živých otázek přítomnosti. Na demokratické tradice nejlépe navážeme, když se pokusíme dobrých předpokladů, které my vědomí našich národů vytvořily, využít vskutku původně. To znamená bez předsudků, nězatížení ideologickými a prestižními ohledy, s porozuměním dnešní situaci, s vnímavým zřetelem ke všem dobrým i špatným zkušenostem, které soudobý svět nabízí, s fantazií, odvahou, ale především se snahou dívat se dopředu.

Nevíme samozřejmě, kdy a jakým způsobem se obrat v našim směrem v naší zemi uskuteční. Víme však, že dříve nebo později se uskutečnit musí. A víme také, že osud této země nezáleží jen na politické moci, a že ani její vlastní počínání, nezáleží jen na ní. Daleko více záleží na tom, co uděláme my všichni, co udělá společnost. Dějiny nedělají jen vlády a žádná vláda nemůže úplně pomíjet to, co dělají občané. Demokracie není něco, co jedni dávají druhým. Je to úkol pro všechny. Všichni se jí musí znetu a znova učit. I nás všech záleží, kdy a jak výrazně se pohně dobrým směrem sama politická moc.

Úkol, který z toho vyplývá, je zřejmý; výmaňme se konečně ze své pohodlné odevzdanosti osudu! Přestanme čekat, co udělají jiní, a udělejme něco sami! Probudme se z apatie, nepropadejme pocitu marnosti, překonejme svůj strach! Čím víc bude občanů, kteří se o to pokusí, tím méně bude i důvodů ke strachu, protože tím těžší bude oprávněný postoj trestat. Každý z nás může odvahou, kterou v sobě nalezně, přispět k tomu, aby se ani ostatní nemuseli tolit bát. Smysluplný život nepřiděluje občanům

vláda; o ten musí občané sami dnes a denně usilovat, musí ho hledat sami v sobě a vytvářet vším, co bezprostředně dělají, tedy i tím, jak se vztahují k obecným věcem.

K čemu vyzýváme, není nic jiného a nic víc, než odvaha stát se občany v plném, tvořivém a nejsilnějším slova smyslu. Bez občanů není a nikdy nebude demokracie. Občanství však není pouze statut. Především a hlavně to je určitý lidký postoj. Zda bude me skutečně svéprávnými a důstojnými občany, vědomými si své spoluodpovědnosti za stav celku a jednajícími v souladu s ní, záleží tedy ve velké míře na nás samotných.

Ústava, Všeobecná deklarace lidských práv, Charta OSN, mezinárodní pakt o lidských právech, Závěrečný akt z Helsinek – to vše může být jak bezcenným papírem, tak velmi konkrétním a zavazujícím měřítkem i vodítkem pro život. Zda to bude tím či oním, opět nezávisí pouze na vládách. Na všech nás je, jak vážně tyto normy přijmeme, jak je naplníme a uskutečníme, jak dalece je proměníme v živoucí skutečnost.

Domníváme se, že doba dozrála k tomu, abychom si i v Československu tyto pravdy znova a naléhavě připomněli, abychom se s novou energií pokusili v jejich duchu jednat.

Kdybychom jen čekali, až se společenské rozpory natolik prohloubí, že si katastrofální běh věcí vynutí nějakou změnu, byli bychom ssmi proti sobě: na jejich prohlubování a na těžko předvídatelné důsledky výbudhu, k němuž by jednoho dne mohly vést, bychom doplatili všichni.

Často je slyšet otázku, "co dělat". Je to otázka po tom, co konkrétního, děinného a reálného může prostý občan dnes udělat pro zlepšení obecného stavu.

Úkol přijmout vážně a pokusit vážně naplnit své občanství otevírá podle našeho mínění dost zcela konkrétních možností.

Všichni můžeme hned zítra začít říkat pravdu. Nejen doma, ale i na pracovištích, při společenských setkáních, na nejrůznějších schůzích. A to ne jenom pravdu o běžném šlendriánu, který kolem sebe vidíme, at už ve výrobě, obchodě či službách, ale i o jeho příčinách. O špatných vedoucích, kteří – opřeni o svou bezvýhradnou politickou losjalitu – mohou beztrestně páchat jakékoli škody. O nepružném způsobu hospodářského řízení a rozhodování. O iluzornosti a formálnosti plánů a bezúčelnosti plnění jejich nekonečné řady často zcela protichůdných uka-zatelů. O neuvěřitelné neschopnosti centrálně řízené výroby reagovat na živé potřeby společnosti, o nepochopitelné a přitom všemi tolerované prodělečnosti největších průmyslových podniků a o mrhání energie v neefektivních průmyslových odvětvích. A samozřejmě o té hrozné oblude byrokracie, která požírá nenávratně tak velkou část výsledků lidské práce a přitom tuto práci ještě navíc všechně komplikuje a máří.

Všichni můžeme vzít vážně svou odborovou příslušnost, domáhat se svých formálně vyhlášených a nerespektovaných práv, volit do odborových orgánů neochrozené tlumočníky skutečné vůle pracujících, po svobodné diskusi vybrané zástupce, a ne jen odjinud doporučené, za poddajnost odběre odměňované byrokraty. Všichni můžeme žádat změnu sporných odborových praktik a pravidel. Odbory nemusí být jen rozdělovačem rekreačních poukazů a dílčích sociálních výhod. Nemusí být jen poslušným náhončím zaměstnavatele, ale mohou se dožadovat skutečné a samostatné účasti na hospodářském rozhodování i na sociální politice. V mezních situacích mohou své požadavky podepřít i tradiční dělnickou zbraní: stávkou. Právo na ni je zakotveno v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Všichni můžeme vytvářet v různých prostředích neformální politická fóra, otevřená svobodné výměně názorů, využít k tomu existujících příležitostí a vytvářet nové. Na takových fórech by nemusela existovat žádná politická tabu, a nic by tedy nemělo stát v cestě ani kritice takových úkazů, jako je všemoc stranických sekretariátů.

Můžeme se dožadovat pravdivých informací, psát pravdu do existujících sdělovacích prostředků a vytvářet si případně nová ohniska a způsoby svobodné výměny názorů. Každý podnik či závod by mohl vydávat noviny, v nichž by se svobodně psalo, kdyby s sebe o to pracující vskutku vážně zasadili.

Všichni víme, jak katastrofální je ekologická situace naší země. Proč o tom ale mluvíme jen v soukromí? Proč se na veřejnosti mluví jen o desetině těchto problémů a proč se téměř nikde nemluví o jejich skutečných příčinách? Otevřít všude, v nejrůznějších prostředcích a na všech úrovních, zásadní diskusi o ekologické situaci lze ihned a dokonce bez velkých rizik. Odpověďnost k budoucím generacím by přitom měla být přirozenou páteří také diskuse.

V situaci, kdy si je jist spravedlnosti své pře, může každý překonat strach z nadřízených, z policie či státní byrokracie; všichni mohou ty, kdo se o to pokusí, svou solidaritou nejen morálně podpořit, ale ubránit proti svévolnému útoku.

Existuje hodně práv, od práva shromažďovacího až po právo na svobodu projevu, přesvědčení, vyznání a výměnu informací, která jsou sice formálně zaručena, která však ze strachu z možných následků lidé nevyužívají. Proč jich tedy nevyužít?

V naší zemi údajně vládne dělnická třída. Nikdy nebylo toto oficiální tvrzení v tak hrozivém rozporu se skutečností, jako je tomu dnes. Vyšší a nejvyšší političtí činitelé se pohybují po této zemi obklopeni policejnimi strážci v autech s neprůstřelnými skly a s nemorální předností v jízdě. Zájmu jejich bůhví kým ohrozeného bezpečí musí ustoupit i těžce raněný, odvážený sanitkou do nemocnice. Mají své spotřebitelské výhody, zvláštní dodavatele, zvláštní služby, zvláštní zdravotní péči, zvláštní a tajemné příjmy. Jejich moc je vybavuje bezpočtem privilegií, a v poměrech, kde je pro normální občany tak svízelné tolik věcí zařídit či dostat, je pro ně cokoliv záležitostí telefonického rozhovoru; dokonce i to, aby jejich méně pilné dítě prošlo bez problémů všemi zkouškami na vysoké škole.

Nechceme vyvolávat nenávist nebo závist, to nejsou dobré impulsy k cestě za demokracií. Hovoříme o tom proto, abychom zdůraznili, jak hluboce se mnoho vedoucích činitelů odcizilo prostým občanům. Dokud bude toto odcizení trvat, budou všechny demokratizační snahy narážet na odpory těch, kteří se budou bát o své výsady. Proto by měla společnost na tyto nezasloužené výsady trvale upozornovat a dožadovat se jejich zrušení. Mocní se budou muset v zájmu zdravějšího společenského života lecčeho ze svého pohodlí zříci. Je to i v jejich zájmu: čím více budou odtěženi od společnosti, tím hůře budou vladnout a tím hlubší může být jednou společenská krize, před kterou budou bezradně stát.

Učitelé by měli učit pravdu, měli by vyučovat v souladu se svým svědomím. Měli by vystupovat jako občanský stateční výchovatelé, kteří se nepřizpůsobují poslušně kdejakému problematickému pokynu shora. Osnovy je přece možno respektovat, a přitom si před žáky a studenty uchovat vlastní neustrašený úsudek. Při základní lidské solidaritě se učitelé mohou bránit případnému pronásledování.

Věřící občané by se neměli bát chodit do kostela a neměli by skrývat svou víru. Duchovní by měli plnit své poslání tak, jak jim to nařizuje jejich svědomí a přesvědčení. Měli by se b

bránit, když církevní tajemníci zasahují protiprávně do výkonu jejich duchovenských funkcí a když někteří zkoumavci představitelé církvi toto počinání kryjí.

Jak svobodná kultura, záleží opět především na kultuře samé, hlavně na jejích tvůrcích. Svobodnou tvorbu nemůže nikdo nikomu zakázat. Zakazují si ji jen ti umělci a vědci, kteří se bojí o své postavení a své možnosti. I oni tedy mohou zlepšit výrazně obecnou situaci: mohou svůj strach překonat a tvořit svobodně. Největší duchové moderní české a slovenské kultury to dokázali, i zde je na co navázat.

Jsme přesvědčeni, že kdyby naše společnost začala více a vynalézavěji využívat těch několika málo existujících možností, na které jsme tu upozornili, významně by se změnilo celkové společenské i politické klima.

A lepší klima je dnes hlavní a možná jedinou cestou i k lepšímu hospodářskému i politickému systému.

Jsme proti nenávistným bojům, štvanicím, novým rozkolům, revanším a mstám. Jsme pro demokratickou diskusi v atmosféře děiné spolupráce všech občanů a společenských sil. Víme, že úplná shoda všech se všemi není nikdy možná a nemyslíme si ani, že by byla k něčemu dobrá. Domníváme se však, že i odpůrci se mohou navzájem respektovat jako lidé a jako občané, a v klidné, vášněmi či trpkými vzpomínkami nepodbarvené røzpravě hledat to, na čem se mohou shodnout. Po všech tragických událostech a otřesech posledních desetiletí spatřujeme jedinou perspektivu ve skutečném národním smíření na demokratickém základě. Nechápeme je jako opatrné mlčení o čemkoliv a k čemukoliv. Chápeme je jako věcné a tvůrčí hledání východisek pro celou společnost.

Domníváme se, že nенásilný odpor proti všemu zlému, tolerance, slušnost, otevřenosť pravdě i jinému názoru a trpělivá vytrvalost jsou těmi nejlepšími nástroji, kterých může naše společnost užít v nadcházejícím boji za svou emancipaci, za společenskou obnovu a za demokratický pořádek.

Charta 77 nikdy nesledovala nějaký svůj partikulární politický zájem. Její věcí je věc celé společnosti. Toho ani dnes od nikoho nežádáme, aby rozšířil nebo veřejně podporoval naše společenství. Charta 77 není a nikdy se nepovažovala za jedinou naději pro tuto společnost. Vyzýváme občany k něčemu jinému a důležitějšímu. Aby se vzpamatovali do své svobody a uvědomili si naděje - plný bbsah hesla, které bylo dáno do vínku modernímu československému státu:

Pravda vítězí.

Praha 6. ledna 1987.

Jan Litomiský

mluvčí Charty 77

Martin Palouš

Libuše Šilhánová

mluvčí Charty 77

Anna Šabatová

Josef Vohryzek

mluvčí Charty 77

Jan Štern

Jiří Hájek

Václav Havel

Charta 77/3/87

Dopis signatářům Charty 77

Vážení přátelé,
naše společenství se dnes dožívá desátého výročí svého vzniku.

V lidském životě známená deset let hodně. Jak je tomu s lidským společenstvím? V historii některých to může být bezvýznamný okamžik, pro jiná to může být celá éra.

Domníváme se, že v případě Charty 77 lze považovat její desetileté trvání za dobu překvapivě dlouhou: vždyť po jejím vzniku ji mnozí považovali za podnik víceméně jednorázový, za čin, který má svůj vymezený čas a nemá naději na další život. Ti, kteří Chartě 77 nepřáli a všemožně ji hanobili a pronásledovali, jí prorokovali brzký zánik; ale i mnozí, kteří byli jednoznačně na její straně, nevěřili v její delší trvání a dokonce je ani nedoporučovali: domnívali se, že tento čin, který jako by náhle osvítil poměry, nelze uměle prodlužovat, rozmlňovat a znehodnocovat jeho pozvolnou proměnou v nezajímavý stereotyp, odsouzený do omrzení jen opakovat sebe samu. Zmýlili se jedni i druzí: Charta 77 nejen že existuje už deset let a je dnes nejstarším hnutím za lidská práva v zemích sovětského bloku, ale je organismem stále živým, nikoli tedy jen nějakou zkamenělou upomínkou svého začátku.

Jak si to vysvětlit? Jak to, že nsyzdory nepříznivým podmínkám a navzdory všem vlastním vnitřním problémům, plynoucím z těchto podmínek i z naší lidské slabosti a nedostačivosti, Charta stále žije?

Cíle, které jsou si dali, mají v sobě zvláštní napětí: jsou vysoké, vzdálené a vlastně nikdy nedosužitelné / ne nadarmo jsou chartisté označováni za snílky/, zároveň se však koupdivu dotýkají zcela bezprostředně a aktuálně každodenního života všech lidí.

A je to pravděpodobně toto napětí / a ovšem i objektivními podmínkami vynucený podivně zamízený status Charty jako "instituce"/, co je v pozadí onoho zvláštně napjatého vztahu Charty k sobě samé, její bytostné otevřenosti a jakési permanentní "nahodovosti", vždy znova ji stavící před otázkou po vlastní podstatě, smyslu, postavení a možnostech a vždy ji nutící vymezovat hranice své autenticity a legitimity a svou konkrétní prací trvale sebe samu hledat, ohraničovat a definovat.

Lze říct, že historie Charty 77 je historií jejího hledání vlastní identity.

Možná je toto neustálé sebehledání jedním z jejích životadárnych zdrojů; možná právě dík této své zvláštnosti se Charty už dávno nastala jen zkamenělým otiskem svého prvotního rozmachu.

Jak patrno, otázka, kterou si položil Jan Patočka před deseti lety, totiž "co je a co není Charta 77", je stále aktuální a je dobré, že tomu tak je.

Rádi bychom se nad ní - nebo aspoň nad jedním jejím aspektem - zamysleli i dnes, tváří v tvář zkušenosti, kterou nám desetiletá práce Charty dala.....

Podpisem Charty vyslovují její signatáři svůj souhlas s myšlenkami a principy, formulovanými jejím úvodním prohlášením ze dne 1.1.1977, a vyjadřují svůj úmysl v jejich duchu se angažovat. Zcela formálně vzato není tedy Charta 77 ničím jiným než svým úvodním prohlášením a její signatářství ničím jiným než souhlasem s tímto prohlášením.

Začneme tedy u úvodního prohlášení. Jak se k němu po deseti letech vztáhnout? V jakém světle se dnes vlastně jeví?

Na jedné straně názorového spektra se setkáváme s otázkou, zda není už vývojem překonáno a zda by neměl být formulován nějaký nový, širší, současnemu stavu věci přiměřenější a pravděpodobně političtější program. Na opačném pólu se objevuje naopak názor, že by se Charta měla ke svému úvodnímu prohlášení radiálně vrátit, rozejít se s pestrou škálou úkolů a funkcí, které ji desetiletý život přisoudil, a rozmanitých zvyklostí, k nimž ji její vnitřní praxe přivedla, a omezit se opravdu a přísně jen na to, co z textu jejího úvodního prohlášení bezprostředně vyplývá.

Domníváme se, že mnoho různých důvodů nikdo nemůžeme Chartě nabízet nebo za ni vydávat jakýkoli programový dokument, který by jednoznačně měnil či výslově rozšiřoval její původní a jíko jediné všemi jejími signatáři podepsané sebevymezení, byť by takový text měl jakkoli širokou podporu. Jsme tedy tak říkajíc na straně úvodního prohlášení. Ne ovšem proto, že bychom považovali za moudré jakkoli zužovat současný okruh zájmů a funkcí Charty, nebo že bychom chtěli vyloučit možnost jeho dalšího rozšíření, ale z důvodů právě opačných: jsme přesvědčeni, že úvodní prohlášení v sobě ukryvá daleko více možností, než se obvykle má za to a než kolik jich bylo dosud využito. Stačí, abychom uvažovali v dnešních souvislostech o jeho vnitřním smyslu, a pochopíme, že nejlepší cestou k prohloubení a rozšíření práce Charty je jeho nové a předchozími návrhy nezastížené čtení.

Jen malý příklad: dávno jsme si všichni vzykli, že Charta oslovuje veřejnost jen nepřímo, totiž formou přípisů státním a jiným institucím. Přímé oslovení veřejnosti není přitom s úvodním prohlášením vůbec v žádném rozporu.

Báze, tímto prohlášením konstituovaná, je zkrátka širší, než si mohly myslíme. A ještě daleko větší je samozřejmě prostor, který tato báze otevírá rozmanitým individuálním i skupinovým občanským a politickým iniciativám, a jehož ochranu umožnuje.

Ve skutečnosti a v praxi je Charta 77 - v souhlasu se svým posláním - samozřejmě něčím nepoměrně více, než jen svým úvodním prohlášením.

Především je téměř třemisty paděsáti dokumenty různého druhu které její mluvčí od jejího vzniku dodnes jejím jménem vydali.

Je leckdy složitou a leckdy zajímavou historií vznikání a ohlasu těchto dokumentů.

Je prostorem, v němž a v jehož okolí se výrazně rozvinul nezávislý duchovní a politický život a zároveň je jakýmsi "ledoborcem", prorázejícím cestu dalším nezávislým iniciativám.

Je instancí, k níž se může obrátit o pomoc každý, kdo se stal obětí bezpráví, a je vytrvalým obhájcem těch, jimž je křivděno. Za tuto pověst vděčí hlavně Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, který vznikl před devíti lety v jejím prostředí a za její podpory.

Pro naši i zahraniční veřejnost a nepřímo vlastně i pro politickou moc je Charta 77 dnes už významným veřejným a přitom nezávislým hnutím, kritickým zrcadlem poměru. V situaci, kdy jsou všechny prostředky přirozeného projevu veřejného mínění tak drasticky podvázány, začal její hlas de facto - byť jakkoli omezeně a nedostatečně - toto veřejné mínění nahrazovat.

Tím, že představuje určitý víceméně obecně /aspon teoreticky/ aplikovaný model občanského napřímení a naplnění práva a povinnosti občana vyjadřovat se k věcem veřejným, vstupuje Charta

nutně do vědomí a svědomí společnosti jako impuls a svým způsobem i výzva. A s tuto výzvu odpovídají lidé jakkoli, třeba i jejím odmítnutím, k fenoménu Charty se tím přeci jen nějak vztahují, nějak se s ním vyrovnávají. V dnešním rozostřeném a všeobecně relativizovaném spektru občanských možností se tak Charta stala jakýmsi záchytným bodem. Není-li tato její zvláštní přítomnost často přímo viditelná, protože ji lze jen obtížně vyčíst z nějakých zjevných sociálních nebo politických pohybů, neznamená to, že v obecném povědomí Charta neexistuje a skrytě nepůsobí. To je věc, kterou si dnes už asi uvědomují všichni, kdo mají porozumění pro specifiku našich poměrů.

To všechno dohromady vytváří z Charty nový, byť jakkoli osobitý subjekt společenského dění.

Jak známo, Charta 77 není politickou formací v běžném slova smyslu /tedy s politickým programem a mocenskými cíli/. Nicméně jako onen nový společenský subjekt a především dík poměrům, v nichž se každý svobodný projev mění ihned a netně v důležité politikum, stala se posléze i Charta - viz facti - určitou politickou silou, a jako taková vstupuje, bez ohledu na to, nakolik o to sama usiluje, do mnoha širších politických souvislostí. Jsou to souvislosti nejen historické, z jejichž hlediska Charta navazuje na ty tradice evropské politické kultury, které jsou založeny na demokratické toleranci a respektu k právům individua. Jsou to i souvislosti mezinárodní: zahraniční politické, různá společenské hnutí, novináři a vůbec představitelé veřejného života dnes chápou Chartu jako relevantního politického partnera. Nelze se tomu divit: jako jediná známější a veřejně vystupující pospolitost v naší zemi, která není řízena centrální mocí, jeví se Charta zvenčí jako jakési alternativa k ní. Toto zvláštní postavení je posilováno tím, že dialog s širšími otázkami dnešního světa, který se mezi zahraničními partnery a Chartou postupně rozvinul, vyvolal na mezinárodní scéně respekt k Chertě jako k ohnisku obecnějších podnětů a sjednocujících námětů.

Posláním Charty je usilovat o dodržování lidských a občanských práv a vypovídat pravdivě o poměrech. Tomuto svému úkolu nemůže nic nadřazovat, tedy ani žádný vyšší politický zájem nebo ohled k nějaké politické autoritě, byť by jí byla třeba jakkoli sympatická.

Charta 77 není ovšem jen rolí, kterou sehrává. Je zároveň - a na to by nemělo být zapomínáno - i souborem několika set jednotlivých životních osudů, z nichž mnohé se v přímé souvislosti s ní zásadním způsobem změnily /vězení, emigrace, ztráta povolání, ohrožení rodinných příslušníků, možná nejeden ročinný rozvrat/.

Jinými slovy: Charta jsou také konkrétní lidé. Lidé, kteří museli leccos obětovat pokusu posilit v sobě a druhých pocit lidské důstojnosti a smysluplnosti své přítomnosti na světě. Ale zároveň jsou to lidé s tisíci lidskými nedostatkami a slabostmi. Lidé štastní i neštastní, lepší i horší, známí i zcela neznámí.

Tito lidé - a nebo aspoň ti z nich, kteří mohou a chtějí - tvoří posléze určité lidské a pracovní společenství.

I toto společenství je Charta 77. Ba řekl bychom, že vůbec na prvním místě je právě tím. Protože jako určité společenství může existovat i jako to všechno další, čím je; jedině dík tomu, že je společenstvím, byť jakkoli nedokonalým, může pracovat, působit a hrát ty role, které hraje. Její práce ji samozřejmě zase zpětně jako společenství utváří a formuje.

K tématu Charty 77 jako společenství chceme dnes především upnout svou pozornost. Nejen proto, že mu v různých veřejných sebereflexích Charty nebyl dosud věnován dostatečný zájem, ale

i proto, že poslední doba vyjevila a oživila různé problémy, které Charta jako lidská pospolitost má.

Veřejnost a různí političtí partněři přijímají Chartu jako politický subjekt, který má svá stanoviska a svou vůli, anež jí mají se o to, jak se tato stanoviska a tato vůle rodí. Zvláštnosti a problémy Charty jako společenství je netrápí / pokud o nich vůbec vědí / a Chartu chápou prostě jako kteroukoli jinou organizaci / pramálo se přitom ohlížejíce například na to, že Charta sama se za organizaci vůbec nepovažuje/.

My však - jako signatáři Charty 77 - se těmito věcmi zabývat musíme. A zabýváme-li se jimi dnes dokonce veřejně, činíme tak v přesvědčení, že Charta, chceme-li dobré sloužit veřejné věci, musí být sama věcí veřejnou a veřejně srozumitelnou.

Kdybychom podporovali dojem, že má nějaká svá tejemství, jiným nepřístupná; odcizovali bychom ji společnosti a poškozovali tím nakonec právě ten obecný zájem, který si předsézala sledovat. Dokoli se o to zajímá, má právo vědět, jak Charta jako společenství žije a s jakými problémy se potýká.

Jak bylo už mnohokrát řečeno, Charta 77 není organizací. Nemá stanovy, nemá žádná pevná a někdy schválená pravidla života a práce, nemá - kromě svých tří mluvčích - žádné orgány, nemá sjezdy, nemá žádný jednou určený a všemi signatáři schválený mechanismus rozhodování, nehlásuje se v ní a nikde není dokonce ani jasné řečeno, s kým musí nebo nemusí mluvčí projednat dokumenty, které chtějí jménem Charty vydat. Signatáři mají jen a jen ty povinnosti, které sami sobě uloží, a jejich práva jsou díky okolnostem značně teoretická: kterýkoli signatář si cítí může do čehokoliv mluvit, v praxi však má většina signatářů na práci Charty vliv velmi malý, ať už proto, že se necítí být k jejímu ovlivňování kvalifikována, nebo proto, že k němu nemá praktickou příležitost, nebo konečně proto, že některí aktivnější signatáři nemají čas a sílu intenzívnejí zjišťovat mínění ostatních, anebo na ně prostě zapomínají. Jestli na vzdory tomu všemu Charta už deset let pracuje a vůbec pracovat může, pak jen proto, že většina jejích signatářů si naštěstí uvědomuje, co je přímo existenční podmírkou její práce: konstruktivní diskuse, tolerence, neformální a proměnlivé mechanismy rozhodování, vzájemná důvěra spojená s respektem k obecnému konsensu, ~~komunikační významné vztahy~~ a k ~~komunikační~~ kolidarita, cosi jako "zvykové právo", ba občas i něco jako tradice. A ovšem vůle k dorozumění a vůbec dobrá vůle.

Jak snadno zneužitelný je takový stav, nemusíme asi dlouze rozvádět. Spíš se nám chce v této souvislosti vyjádřit své nepřestávající radostné překvapení nad tím, že dosud téměř nikdo vážnějším způsobem této situace nezneužil.

Absence jakýchkoli určitějších pravidel, nutnost kombinovat dosažitelnou míru demokratičnosti s neustálé nutným ohledem na "bezpečnostní aspekt", a vůbec celková zvláštnost Charty jako radikálně otevřeného společenství, tvořeného lidmi nejrůznějších ~~přesvědčení~~ povah, jsou samozřejmě trvalým zdrojem potíží, problémů, zmatků, nedorozumění a různých vzájemných animozit. Zároveň to je ale něco, díky čemu Charta ssi vůbec může existovat: jako morálně a podle stanov fungující organizace by byla zřejmě rozmetána během několika prvních dnů, zatímco daný stav ji vyzbrojuje zvláštní neuchopitelností; ať policie nebo státní moc udělá proti těm či oněm chartistům cokoliv, Chartu tím neničí: pracovní úkoly lze volně a bez jakýchkoli náročných procedur přesunout z jednoho na druhého, ohniska práce a vzájemných komunikace lze volně střídat, dokumenty by mohla - vztato teoreticky - Charta vydávat i tehdy, kdyby jediný její signatář byl.

na svobodě. Výhoda "neuchopitelnosti", tedy umožňuje do značné míry Chartě její existenci. Její reálný život se však musí odvíjet kdesi mezi výhodami a nevýhodami tohoto veskrze ambivalevnstního, trvale nevyjasněného, riskantního, ba pro mnohé možná až nesrozumitelného stavu.

To bylo ovšem Chartě dáno do vínu, je to její ustavující součást a dokud bude sama sebou, nebude to asi jiné. Nekončící zápas s těžkostmi, které z toho plynou, by se tudíž neměl napájet iluzí, že existuje nějaký Chartě dostupný trik, který by schopen tyto těžkosti tsk říkajíc vlastní silou, naráz a kompletě odstranit.

Nemělo by smysl popisovat tu všechny přepestré problémy, které Chartě přinesl její desetiletý pobyt na tomto podivném terénu. Rádi bychom se však zmínili ažpon o jednom z nich, protože se nám zdá být právě v této době už dost aktuální.

Dosavadní život Charty ukázal, že někteří signatáři jsou v ní z různých důvodů aktivnější než jiní a že dík tomu - zvolna a víceméně samovolně - vzniklo cosi jako "aktivní jádro" Charty a sosi jako její "pasivní většina". Někteří z nás se podejí na vzniku dokumentů, jsou o všech důležitějších věcech informováni a pravidelně konzultování, reprezentují Chartu naveneck /díky čemuž se stávají známí a tudíž víc vyhledávání, což je pochopitelně ještě víc do centra dění vtahuje a zpětně tím jejich známost zvětšuje/, mají zkrátka na konkrétní práci Charty velký vliv, zatímco jiní tvoří jakousi mlčenlivou a do anonymity ponořenou oporu těmto "aktivním", případně jsou jen tichými pozorovateli jejich práce /pokud o ni neztratili vůbec zájem/. Ako všechno v Chartě, má i tento úkaz dvě stránky. Na jedné straně jde o jev celkem přirozený; každé společenství, byť by působilo v poměrech sebepříznivějších, má vždycky své aktivnější příslušníky, kteří se dík svému zájmu, schopnostem nebo ambicím zcela přirozeně dostávají do centra dění, a své příslušníky pasivnější, které jejich povaha, zájmy, schopnosti nebo různé vnějškové okolnosti k výraznější účasti na práci daného společenství nevedou, respektive od ní odvádějí. Co platí všeobecně, platí tím spíš o Chartě: jako společenství všem otevřené zdaleka není jen nějakým sborem intelektuálů či politiků, a bylo by tedy absurdní doufat, že všichni signatáři budou ve stejně míře schopni a ochotni psát dokumenty, podílet se na různých komplikovaných jednáních, jednat se zahraničními partnery. Zbavena možnosti vskutku demokraticky fungovat a odkázána tudíž hlavně na vzájemnou důvěru, nemůže Charta žádnými jinými běžnými demokratickými prostředky čelit nebezpečí, že se stane de facto záležitostí několika svých nejagilnějších signatářů. Vzhledem k trvalému zájmu policie o její práci a snahu tuto práci mařit, má Charta navíc velmi ztíženu i svou vnitřní komunikaci; mnozí signatáři, zvláště mimopražští, nemají s těmi, kteří jsou v centru dění, často žádné kontakty. S ohledem na to, vše není sám holly fakt, že někteří pracují víc a někteří méně, ničím nemorálním nebo zarážejícím. Tento úkaz má ovšem i druhou, horší stránku: okolnost, že většinu práce Charty dělá stále týž nepříliš velký okruh lidí, at už jsou k tomu motivováni řádkoli, přeci jen může vyvolávat mezi ostatními signatáři oprávněný pocit odstraněnosti a zapomenutosti a může naveneck posilovat nedobrý, ale v jistém smyslu pochopitelný dojem, že si Chartu jaksi přivlastnilo několik jednotlivců. Pokud víme, většina těch, kteří lze považovat s příslušnou dávkou přibližnosti za členy "aktivního jádra", by uvítala, kdyby se objevovali noví a další lidé, kteří by od nich jejich rozmanité úkoly přebírali. Práce pro Chartu je často náročná a čas i nervy, nevděčná, riskantní a mnozí se jí věnují jen a jen proto, že jim jde o zdar společné věci, a nikoli proto,

že by chtěli sami vyniknout, že by se v ní vyžívali a chtěli bránit v účasti druhým. Ty méně aktívni nejednou žádají pomoc a radují se z každé dobré iniciativy, která vznikne nezávisle na nich. Přesto všechno nepovažujeme současnou situaci za dobrou, její občasnou kritiku bereme vážně a doporučujeme všem signatářům, aby hledali způsoby, jak čelit přílišnému soustředění veškeré práce na několika málo místech.

S tímto problémem souvisí i jiná věc: Většina signatářů podepsala Chartu v prvním roce její existence. Byli to lidé nejrůznějšího věku. Dnes jsme všichni o deset let starší. Lze říct, že Charta 77 stárne. Funkci mluvčích vykonávali dosud převážně lidé středního věku nebo starší, což je opět svým způsobem pochopitelné: bylo v zájmu Charty, aby za ní vystupovali lidé zralí, s určitými občanskými zkušenostmi, s určitým rozhledem. A tak ti z nás, kteří byli u zrodu Charty a její první léta rozhodující měrou ovlivňovali, jsou dnes už většinou v důchodovém věku nebo se mu přibližují, početná vrstva někdejších mladých signatářů dosáhla už zralosti. Charta by proto měla pomyslet i na svůj generační problém: mladší lidé by do ní mohli vnést nové podněty, mohli by ji lépe otevřít cítění dnešní mladé generace, mohli by ji osvěžit svou neopotřebovaností a elánem. Jejich zájem si ovšem Charta musí získat svou prací a podnětností. Jedině takto probuzený zájem má smysl; pouhé sbírání podpisů mezi mládeží nic nevřeší. /Bylo by samozřejmě dobré myslet na tuto věc i při výběru budoucích mluvčích, ale i v tomto případě platí, že pouhé fyzické mladí mluvčího nemusí ještě nic zaručovat./ Vnímavější mladí lidé o Chartě dobře vědí a respektují ji, velmi často se však o ní domnívají /podobně jako si to myslí někteří "pasivní" signatáři o "aktivním jádru"/, že je jakýmsi už dávno zaběheným a do sebe uzavřeným bratrstvem ostřílených politických kozáků, jehož počinání lze pouze zpovzdálí zdvořile pozorovat. Pouhé verbální dementi takový dojem ovšem nerozptýlí. Musíme celou vahou své práce a způsobem jednání uvnitř Charty i navenek zcela konkrétně a nejdvojsmyslně dokazovat, že opravdu nejsme žádným spolkem profesionálních "disidentů", ale společenstvím otevřeným každému a připraveným identifikovat se s každým dobrým podnětem bez ohledu na to, odkud přichází.

Když čas, konkrétní práce a souběh nejrůznějších dějů /které nemohly být pochopitelně úvodním prohlášením předvídaný/ ukázaly, že jakás takás pravidla by Charta 77 přeci jen potřebovala, a když byla pochopena nemožnost získat s nějakým zpřesňujícím návrhem souhlas všech signatářů a vlastně i nepatřičnost takového případného pokusu, vytvořilo se uvnitř Charty cosi jako "zvykové právo". Je to právo velmi neurčité, neformální, nikde nekodifikované, značně proměnlivé, které pochopitelně nemůže nikoho k ničemu povinně zavazovat. Přesto se mnoho věcí Chartě podařilo jen dík tomu, že se toto "zvykové právo" ujalo. Mnoho věcí se jí naopak nepodařilo jen dík nedostatečnosti tohoto "práva".

Domníváme se, že někde zde by mohlo ležet východisko z leckterého vlekoucího se "vnitrochartovního" problémů; odtud lze možná začít léčbu těch bolestí, o nichž jsme mluvili jako o nejaktuálnějších. Konkrétně: zdá se nám, že po deseti letech života Charty 77 čas dozrál k tomu, abychom některé osvědčené prvky "zvykového práva" jasně artikulovali a zároveň navrhli signatářům určité úpravy tam, kde by podle našeho mínění a našich zkušeností mohly být ku prospěchu věci.

Respekt k jakýmkoli pravidlům, et už dávno osvědčeným nebo naopak na potřebu doby navrženým, nemůže přirozeně v Chartě

mikdo nikomu nařídit. Můžeme si ho však vzájemně - byť třeba jen na zkoušku - doporučit.

/1/ Signatářství. Už vícekrát bylo řečeno, mimo jiné v dokumentu Charty 77 č. 2/85, že Chartu nepopepisují občané ani ostatním chartistům, ani vládě, ale přede vším svému vlastnímu svědomí, a že se svým podpisem nehlásí k ničemu jinému než k názoru, že mnohá formálně zaručovaná lidská práva platí u nás jen na papíře, a k úmyslu zasazovat se o to, aby tato práva občané skutečně měli. Podpisem Charty se tedy - meritorně vzato - nikdo neztotožnuje s takovou či onakou skupinou osob, ani nevyjadřuje svůj souhlas s něčim, co udělal či dělá někdo jiný. Zdá se, že je třeba to znova připomenout, protože některé případy odvolání podpisu z nedávné doby dokazují, že jsou signatáři, kteří dodnes nepochopili, co vlastně podepsali. Jinak by svůj podpis nemohli odvolávat například proto, že se jim nelibí některý mluvčí nebo některý jiný aktivní signatář nebo některý dokument nebo lidské vztahy mezi těmi či oněmi chartisty. Charta nikoho nenutí, aby ji podepsal, uvítala by však, kdyby každý, kdo ji podepíše, věděl, co dělá: podpis Charty 77 není přihláškou ke spolku, ale přihláškou člověka k jeho vlastnímu občanství.

/2/ Mluvčí. Úvodní prohlášení pominulo otázku budoucího střídání mluvčích. "Zvykově" se ujale a sdělením Charty 77 z 21.9.1977 byla i písemně formulována zásada, že nového mluvčího určuje po dohodě s ostatními mluvčími mluvčí odstupující. /Cosí z důvěry, kterou dali všichni signatáři původním mluvčím, se tak vlastně přenáší na všechny další mluvčí./ Tato praxe se osvědčila, zdůraznujeme tedy znova, žeplatí, iaozvěpšený i vykvědčený zvyk, že odstupující mluvčí konzultují návrhy na své zástupce s dalšími jím dosudnými signatáři způsobem, který sám uznají za vhodný, a v rozsahu, který je za dané situace reálný, a pokoušeji se dosáhnout v této věci obecné shody.

/3/ Dokumenty. Osvědčilo se a mělo by tedy i nadále platit, že většinu dokumentů konzultují mluvčí před jejich vydáním s dalšími signatáři, přičemž z konkrétní povahy toho kterého dokumentu vyplývá, jak rozsáhlé konzultace to jsou a kteří signatáři jsou k nim přizváni. Mluvčí podepisují dokumenty sice v zastoupení celé Charty 77, jenlikož však nelze žádný dokument konzultovat se všemi signatáři a tím méně získat jejich jednomyslný souhlas, ručí za věcný obsah i konkrétní formu dokumentů pouze mluvčí, kteří je podepsali. Signatáři svým podpisem úvočního prohlášení ručí za právo mluvčích jménem Charty dokumenty vydávat. Dokumenty nikdy nebyly a za dané situace tedy ani nemohou být nějakými "usneseními" celé Charty 77. Bud odůvodně předpokládati obecný souhlas a mají víceméně sdělovací povahu /jak tomu bývá například u různých zdravíc, faktografických sdělení, protestů, poděkování nebo dopisů, shrnujících či rozvíjejících všeobecně známá stanoviska Charty/, anebo mají v podstatě diskusní charakter a měly by tak být poprvé zpracovány. /To jsou případy většiny tak zvaně "tématických" dokumentů./ Celkově tedy: zatímco mluvčí se snaží vždy respektovat východiska a poslání Charty 77 i obecný a názorový konsensus, na jehož půdě Charty vznikla a působí, signatáři zase respektují, že různí mluvčí /respektive autoři dokumentů/ mohou mít své vlastní vidění věci, svůj vlastní jazyk, své zkušenosti a své vlastní představy o nejpříhodnějším rozvržení důrazů a nemohou / s ani by nebylo ku prospěchu věci, kdyby se o to pokoušeli/ toho všeho se zcela vzdát. V případech, kdy si sami mluvčí nejsou jisti, zda určitý dokument příliš nepřekračuje obvyklý konsensus a rámce legitimních zájmů či postojů Charty, mohou ho vydat jako přílohu dokumentu vlastního, kterou sami nepodepiší, ale uvedou jako diskusní, studijní či informativní materiál.

Co znamená podpis Charty 77, jaký úkol jejího mluvčího a jaké poslání má její dokument, vyplývá již z úvodního prohlášení, které tyto tři základní prvky faktické existence Charty vymezilo. "Zvykové právo" v tomto případě pouze konkretizuje to, co původně zůstalo nekonkretizováno.

V Chartě však existuje i prvek pozdější, tedy úvodním prohlášením nepředvídaný a jeho rámec přesahující, který byl vymezen dokumentem, podepsaným jen mluvčími - se neopírá o výslovný souhlas všech signatářů a teoreticky by tedy mohl být, co do své legitimity, kdykoli zpochybňen. Mluvíme o Kolektivu mluvčích.

Domníváme se, že nejen podélku odtažitý problém statutu tohoto tělesa, ale i některé jeho konkrétnější problémy by bylo možné vyřešit tím, že by - v podobě odpovídající jeho dnešní faktické roli - byl i tento útvar včleněn do kontextu "zvykového práva". Ve spojitosti s jiným projektem, o němž se začíná hovořit, by to mohlo snad přispět i k celkovému pročištění vzduchu v Chartě 77.

Kolektiv mluvčích byl ustaven Prohlášením Charty 77 z 1.2. 1980 z důvodu více než dobrých: v době nejdivočejšího pro následování Charty se ukázalo jako nezbytné veřejně rozšířit okruh těch, kdo se na všech jejích záležitostech podílejí, aby kdykoli mohl kdokoli z nich nejen prakticky, ale i oficiálně za Chartu vystupovat a případně její právě působící mluvčí vystřídat. /Vlastně by to měla být taková "operativní "zá sobárná mluvčích"/. Dalším důvodem byla ~~předchozí~~ potřeba, před níž stojíme i dnes: viditelněji zapojit do práce Charty i mladší lidí /celá skupina tehdy mladých signatářů pracovala pro Chartu v onech svízelých dobách velmi obětavě a bylo moudré jejich účast jasni "officializovat"/. Za třetí šlo o to, aby se na práci mluvčích bezprostředněji podíleli zástupci různých názorových orientací, různých profesí i různých míst a tak mohl být rychle zjištován obecný konsensus. Složení Kolektivu mluvčích bylo oznamováno v dokumentech; členové byli bývalí i současní mluvčí a další signatáři, přizváni v duchu těch intencí, které ustavení tohoto sboru sledovalo.

Kolektiv mluvčích prošel ovšem určitým vývojem. Policie jeho schůzky soustavně znesnadňovala. Někteří jeho členové odešli do emigrace, jiní se pro práci Charty vzdálili. Během let pochopitelně přibylo bývalých mluvčích, takže dnes tvoří Kolektiv mluvčích především oni; místo některých původních členů byli zváni ti, signatáři, kteří byli v nové době nejaktivnější; víceméně nahodile byli zváni ti jiní; přestávalo být posléze jasné, kdo je vlastně členem tohoto Kolektivu a kdo nikoliv; objevila se myšlenka, že by to měl být útvar otevřený, tedy bez jmenovitě ohrazeného členstva. Ukázalo se totiž, že význam účasti různých lidí se neustále proměnuje, a kdyby se to mělo obrážet v taxativním seznamu členů, musel by být tento seznam vlastně nepřetržitě rozšiřován. /Stěží by šlo totiž některé členy vyloučovat jen proto, aby uvolnili místo jiným/. Přičteme-li k tomu, že se každoročně automaticky rozšiřuje o nové mluvčí, snadno si představíme, jak nemobilní by takové mnohačlenné a stále kynoucí těleso za čas bylo.

Složení Kolektivu mluvčích, jeho funkce a z ní vyplývající princip, podle něhož jsou zváni k účasti dálší, jsou tedy značně znejašněné. Zatímco někdo se důvodně dožaduje přítomnosti těch či oněch zástupců těch či oněch opomíjených skupin signatářů, jiný - neméně důvodně - namítá, že shromáždění bývalých mluvčích nemůže dostatečně současně zastupitelským sborem, spravedlivě třeprezentujícím všechny vrstvy signatářů. /Výsledkem bývá kompromis: mnoho bývalých mluvčích, doplněných ně-

kolika málo "zástupci lidu". / Některí dokonce na adresu Kolektivu poznamenávají, že jde o zkostnatělý relikt minulosti bez jakékoli kompetence.

Takový názor nesdílíme. Podle našich zkušeností je na vzdory všem popsaným problémům existence tohoto tělesa velmi užitečná, byť z jiných důvodů, než z jakých původně vzniklo.

Jako mluvčí se necítíme být oprávněni z titulu své funkce zavádět a fixovat jakékoli nové strukturální prvky do Charty 77. Vše, co v tomto směru vzniká, existuje nebo v budoucnosti vznikne, chápeme jako volnou a na Chartě jako takové / jak je ustavena úvodním prohlášením / nezávislou, formálně tedy samostatnou iniciativu signatářů samých, přičemž dobré výsledky takové iniciativy chápeme jako součást "zvykového práva" Charty, které může být sice široce respektováno, nemůže však být z principu pro nikoho závazné.

Jako mluvčí se cítíme být schopni a oprávněni pouze dávat těm či oněm iniciativám tohoto druhu náměty, podporovat je, případně se sami na nich podílet a doporučovat jiným signatářům /ale právě jen doporučovat! / aby v rámci "zvykového práva" takové iniciativy respektovali.

Vycházejíce z tohoto ~~dokonalého~~ obecného chápání věcí, navrhujeme dnešnímu Kolektivu mluvčích, aby sám sebe proměnil v Klub mluvčích, který by tvorili bývalí mluvčí Charty 77. Koho by tento Klub na svá setkání zval jako stálého nebo příležitostného hosta, by pak samozřejmě záleželo už jen a jen na něm samotném.

Klub mluvčích by byl autonomním útvarem, který se z vlastní iniciativy ustavil a nikomu nepodléhá. Jeho posláním by bylo sledovat práci Charty 77, být současným mluvčím k dispozici jako jejich poradní orgán nebo eventuálně jako určitá smírčí instance v případě, že budou mluvčí nuteni řešit problemy či spory, a nimiž si sami nebudou vědět rady, a pocítí potřebu požádat o pomoc instanci, těšící se určité morální autoritě či důvěře signatářů. /Ze jakous takous důvěru mají právě bývalí mluvčí, vyplývá logicky z toho, že se svého času vůbec mohli stát mluvčími a po určitou dobu tuto funkci zastávat./ Klub mluvčích by tedy svou neformální autoritu byl připraven kdykoli nabídnout "úřadujícím" mluvčím jako možný orientační nástroj; mluvčím by mohlo usnadnit práci, kdyby věděli, že existuje nějaký víceméně respektovaný útvar, k němuž se mohou v mezních situacích obrátit.

Postavení takto pojatého Klubu mluvčích by zhruba navazovalo na dnešní reálnou roli Kolektivu mluvčích. Na rozdíl od něho by však tento Klub nebyl trvale napínán rozporem mezi svým soudobým postavením a svými původními intencemi a nemusel by mít špatné svědomí z toho, že svým složením nereprezentuje dostatečně ty či ony skupiny takzvaných "řadových" signatářů a že tudíž neplní dobře svou "zastupitelskou" funkci.

Kdyby Klub mluvčích, samou svou podstatou k tomu dobré disponovaný, sehrával - mezi jiným - roli určitého strážce kontinuity Charty, její identity a soudržnosti, pak Fórum Charty 77, projekt, který plně podporujeme, by mohlo být v ~~máku~~ tomto bodě /ale nejen v něm/ jeho přirozenou protiváhou: široce otevřeno novým lidem i podnětům, mohlo by být jakýmsi ventilátorem, kterým by proudil zvenčí do Charty a z Charty do jejího "centra" čerstvý vzduch. Iniciativa tohoto druhu by přitom mohla plnit některé původní intence Kolektivu mluvčích, ba mohla by je plnit dokonce lépe, než by toho byl.

schopen dnes tento Kolektiv, a mohla by tím snad přispět i k určité demokratizaci, decentralizaci a větší otevřenosti Charty 77.

Fórum Charty 77 chápeme jako trvalé středisko názorové výměny a živou křížovatku myšlenek, jako prostor fefleke nejrůznějších aktuálních otázek společenského, duchovního a politického života i konkrétní práce Charty 77, jako nástroj názorové profilace a konfrontace, jako lichen nových impulsů, osobnosti i mluvčích, jako místo setkávání známých lidí s neznámými a v neposlední řadě i starších s mladšími.

Fórum Charty 77 si představujeme opět jako zcela svéprávnou a nezávislou iniciativu "zdola", bez jakýchkoli formálních pravomocí směrem k Chartě a zároveň jí, respektive jejím mluvčím, nikterak nepodléhající. /Precedenty takových "chartovních" iniciativ jsou například Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných nebo Informace o Chartě./ Na rozdíl od Klubu mluvčích by šlo o útvar otevřený všem signatářům i dalším zájemcům, tedy bez jmenovitého členství.

Míra, v jaké by se mluvčí k tomuto Fóru obraceli, či v jaké by výsledky jeho diskusi brali při svém rozhodování v potaz, by závisela opět jen na nich samých. Nicméně jejich práci by mohla taková věc významně usnadnit: náročné individuální navštěvování různých signatářů a porády s nimi by mohly být zčásti nahrazovány společným projenáváním různých otázek na tého půdě. Fórum Charty 77 by mohlo sloužit mluvčím jako zdroj námětů a sonda do "chartovního" i širšího veřejného mínění. Koncepční a organizační příprava každého setkání Fóra by mohla být v rukách malého kroužku signatářů, možná i signatáře jediného. Svolávat by je mohli také samotní mluvčí.

Kdyby se tento projekt realizoval a Fórum Charty 77 se ujalo a osvědčilo, mohlo by se stát - jako neformální tlumočník mírnější širší obce signatářů - dálší komponentou "zvykového práva" Charty.

Vážení přátelé, Charta tedy vstupuje do druhého desetiletí svého života. Přejme si společně, aby její působení už nebylo spojeno s tolika vnějšími překázkami, jak tomu bylo v jejím prvním desetiletí; přejme si společně, aby se jí práve dařila a aby se jí dařilo řešit i její vlastní problémy, včetně těch, o nichž jsme tu dnes mluvili; pokusme se všichni pro to něco udělat.

Přejme si společně i navzájem, aby náscházející čas ukázal, že naše práce nebyla marná, že se v životě naší společnosti zhodnocuje, že Charty 77 přispěla a přispívá k tomu, oč jí od počátku jde: aby se lidem v naší zemi žilo svobodněji.

Náš dopis a naše návrhy jsou otevřeny vaší diskusi.

Praha 6.1.1987

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Martin Palouš

Anna Šabatová

Jan Štern

Jiří Hájek

Václav Havel

/Příloha: Prohlášení Charty 77 ze dne 1.1.1977/

Charta 77

Dne 13.10.1976 byl ve Sbírce zákonů ČSSR/č.120/ zveřejněn Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských a sociálních právech, které byly jménem naší republiky podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23.3. 1976. Od té doby mají naši občané právo a náš stát povinnost se jimi řídit.

Svobody a práva, jež tyto pakty zajišťují, jsou důležitými civilizačními hodnotami, k nimž v dějinách směřovalo úsilí mnoha pokrovových lidí jejichž uzákonění může významně pomoci humánnímu vývoji naší společnosti. Vítáme proto, že ČSSR k této paktu přistoupila. Jejich zveřejnění nám ale s naléhavostí připomíná, kolik základních práv občanských v naší zemi platí bohužel pouze na papíře.

Zcela iluzorní je např. právo na svobodu projevu, zaručované 19. článkem prvního paktu. Desítkám tisíce našich občanů je znemožněno pracovat ve svém oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názorů oficiálních. Jsou při tom často objektem nejrozmanitější diskriminace a šikanování ze strany úřadů a společenských organizací, zbaveni jakékoli možnosti bránit se, stávají se obětmi apartheidu.

Statisícum dalších občanů je odpírána "svoboda od strachu" /preámbule prvního paktu/, protože jsou nuceni žít v trvalém nebezpečí, že projeví-li své názory, ztratí pracovní a jiné možnosti. V rozporu s čl. 13 druhého paktu, zajišťujícím právo na vzdělání, je nesčetným mladým lidem bráněno ve studiu jen pro jejich názory nebo dokonce pro názory jejich rodičů. Bezpočet občanů musí žít ve strachu, že kdyby se projevili v soužadu se svým přesvědčením, mohli by být buď sami nebo jejich děti zbaveni práva na vzdělání.

Uplatnění práva "vyhledávat", přijímat, rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem či prostřednictvím umění /bod 2 čl. 19 prvního paktu/ je stíháno nejen mimosoudně, ale i soudně, často pod rouškou kriminálních obvinění /jak o tom svědčí mimojiné právě probíhající proces smladými hudebníky/. Svoboda veřejného projevu je potlačena centrálním řízením všech sdělovacích prostředků i publikačních a kulturních zařízení. Žádný politický, filosofický či vědecký názor nebo umělecký projev, jen trochu se vymykající úzkému rámcu oficiální ideologie či estetiky, nemůže být zveřejněn, je znemožněna veřejná kritika společenských jevů, je vyloučena možnost veřejné obrany proti nepravdivým a urážlivým nařčením oficiální propagandou /zákoná ochrana proti útokům na čest a pověst, jednoznačně zaručovaná čl.17 prvního paktu - v praxi neexistuje/, lživá obvinění nelze vyvrátit a marný je pokus dosáhnout nápravy nebo opravy soudní cestou, v oblasti duchovní a kulturní tvorby je vyloučena otevřená diskuse. Mnoho vědeckých a kulturních pracovníků je diskriminováno jen proto, že před lety ilegálně zveřejňovali či otevřeně vyslovovali názory, které současná politická moc odsuzuje.

Svoboda náboženského vyznání, důrazně zajišťována čl. 15 prvního paktu, je systematicky omezována mocenskou svévolí, okleštováním činnosti duchovních, nad nimiž trvale visí hrozba odepření nebo ztráty státního souhlasu s výkonem jejich funkce, existenčním nebo jiným postihem osob, které své náboženské vyznání slovem či skutkem projeví, potlačováním výuky náboženství a pod.

Nástrojem omezení a často i úplného potlačení řady občanských práv je systém faktického podřízení všech institucí a organizací ve státě politickým direktivám aparátu strany a mocensky vlivných jednotlivců. Ústava ČSSR a ostatní zákony a

právní normy neupravují ani obsah ani formu ani tvorbu a aplikaci takových rozhodnutí, jsou částí ústní, občanům všem s neznámá a jimi nekontrolovatelná.

Jejich původci nezodpovídají zákonům, ale jen sami sobě a své vlastní hierarchii, při tom však rozhodujícím způsobem ovlivňují činnost zákonodárných a výkonných orgánů státní správy, justice, odborových i společenských organizací, při čemž jejich příkazy mají přednost i před zákony. Dostanou-li se organizace nebo občané při výkladu svých práv a povinností do rozporu s direktivou, nemohou se obrátit k nestranné instituci, protože žádná neexistuje. Tím však jsou vážně omezena práva vyplývající z čl. 22 a 21 prvního paktu / Práva sdružovat se a zákaz jakéhokoliv omezení jeho výkonu/ i čl. 25 /rovnost práva podílet se na vedení veřejných věcí/ a čl. 26 vyloučení diskriminace před zákonem. Tento stav také brání dělníkům a ostatním pracujícím zakládat bez jakéhokoliv omezení odborové a jiné organizace k ochraně svých hospodářských a sociálních zájmů a svobodně využívat práva na stávku / bod 1 čl. 18 druhého paktu/.

Další občanská práva, všetně výslovného zákazu "svévolného zasahování do soukromého života rodiny, domova nebo korespondence" /čl. 17 prvního paktu/ jsou narušovány také tím, že ministerstvo vnitra nejrůznějšími způsoby kontroluje život občanů, na příklad odposlechem telefonů, bytů, kontrolou pošty, osobním sledováním, domovními prohlídkami, budováním sítě informátorů z řad obyvatelstva /získaných často nepřípustnými hrozbami nebo naopak sliby/. Často při tom zasahuje do rozhodování zemětřevatelů, inspiruje akce úřadů a organizací, ovlivňuje justiční orgány a řídí propagandistické kampaně sdělovacích prostředků. Tato činnost není regulována zákony, je tajná a občan se proti ní nemůže bránit. V případech politicky motivovaného tržního stíhání porušují vyšetřovací orgány práva obviněných a jejich obhajoby, zaručované čl. 14 prvního paktu a čs. zákony. Ve věznicích se s takto odsouzenými lidmi záchaází způsobem, který porušuje lidskou důstojnost uvězněných, ohrožuje jejich zdraví a snaží se je morálně zlomit.

Obecně je porušován bod 2 čl. 12 prvního paktu, zaručující občanům právo svobodně opustit tuto zemi, pod zámkou "ochrany bezpečnosti" je toto právo vázáno na různé ~~pepříspěvky~~ podmínky. Svévolně se postupuje i při udělování vstupních viz cizích státních příslušníků, z nichž mnozí nemohou navštívit ČSSR jen proto, že se stykali s osobami u nás diskriminovanými. Někteří občané, ať soukromě, na pracovišti nebo veřejně /což je prakticky možné jen v zahraničních sdělovacích prostředcích/ na soustavné porušování lidských práv upozorňují a dožadují se nápravy v konkrétních případech. Jejich hlasu zůstávají většinou bez odezvy nebo se stávají předmětem vyšetřování.

Odpovědnost za dodržování lidských práv v zemi padá sámozřejmě na politickou a státní moc. Ale ne jen na ni. Každý nese svůj díl odpovědnosti za obecné poměry, a tedy i za dodržování uzákoněných paktů, které k tomu ostatně zavazují nejen vlády, ale i všechny občany.

Pocit této spoluodpovědnosti, víra ve smysl občanské angažovanosti, vůle k ní a společná potřeba hledat její nový a účinější výraz, přivedli nás k myšlence vytvořit CHARTU 77, jejíž vznik dnes oznamujeme. Charta 77 je volné, neformální, otevřené společenství lidí různých přesvědčení, různé viry a různých profesí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasadovat o respektování občanských a lidských práv v naší zemi i ve světě. Těch práv, která člověku přiznávají oba uzákoněné mezinárodní paktů, Závěrečný pakt helsinské konference, četné mezinárodní dokumenty proti válkám, násilí, sociálnímu a duchov-

nímu útisku a které souhrnně vyjadřuje Všeobecná deklarace lidských práv OSN.

Charta 77 není organizací, nemá stenovy, stálé orgány a organizačně podmíněné členství. Patří k ní každý, kdo souhlasí s její myšlenkou, účastní se její práce a podporuje ji.

Charta není základnou k opoziční politické činnosti. Chce sloužit k obecnému zájmu jako mnohé podobné občanské iniciativy v různých zemích na západě i východě. Nechce tedy vytyčovat vlastní program politických či společenských reform nebo změn, ale vést v oblasti svého působení konstruktivní dialog s politikou a státní mocí, zejména tím, že bude upozorňovat na konkrétní případy porušování lidských a občanských práv, připravovat jejich dokumentaci, navrhovat řešení, předkládat návrhy směřující k prohlubování těchto práv a jejich záruk, působit jako prostředník v případných konfliktních situacích, které může bezpráví vyvolat apod.

Svým symbolickým jménem zdůrazňuje Charta 77, že vzniká na prahu roku, který byl prohlášen rokem práv politických vězňů a v němž má bělehradská konference zkoumat plnění závazků z Helsinek.

Jako signatáře tohoto prohlášení pověřujeme prof. dr. Jana Patočku, DrCS, Václava Havla a prof. Jiřího Hájka DrCS úlohou mluvčích Charty 77.

Tito mluvčí ji plnomocně zastupují jak před státními a jinými organizacemi, tak před světovou veřejností a svými podpisy zaručují autenticitu jejich dokumentů. V nás i dalších občanech, kteří se připojují, budou mít své spolupracovníky, kteří se s nimi zúčastní předních jednání, ujmou se dílčích úkolů a budou s nimi sdílet veškerou odpovědnost.

Věříme, že Charta 77 prispěje k tomu, aby v ČSSR všichni občané pracovali a žili jako svobodní lidé.

V Praze 1. ledna 1977

xxx

xxx

xxx

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, čs. ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva/FIDH/ Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění ČSSR. Jména a adresy všech členů VONS byly publikovány ve sděleních č. [REDACTED] 594.

x

Sdělení č. 599 /další vývoj v tr. věci proti funkcionářům
Jazzové sekce/

Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl v senátě za předsednictví Vladimíra

[REDACTED] Stiboříka dne 22.12.1986, že obvinění Miloš Drda a Josef Skalník se propouštějí z vazby na svobodu, neboť u nich důvody vazby pominuly. Prokurátor městské prokuratury JUDr. Josef

Monsport podal však proti usnesení obvodního soudu stížnost, která měla odkladný účinek. O stížnosti rozhodoval dne 27.12.

1986 městský soud v Praze, jehož senátu předsedal JUDr. Karel Mazura. Soud stížnost zamítl; správci byli téhož dne oba obvinění propuštěni na svobodu. V této souvislosti připomínáme, že podle čs. oráva může být vážný zdravotní stav pouze důvodem pro přerušení trestního stíhání a tím i propuštění z vazby. Uvádíme to proto, že v případě Miloše Drdy a Josefa Skalníka trestní stíhání nadále trvá a nebyli tedy propuštěni ze zdravotních důvodů.

Lze nicméně předpokládat, že jejich zhoršený zdravotní stav hrál při propuštění určitou úlohu: 71 letý Miloš Drda je diabetik a Joska Skalník trpí chronickou nemocí pohybového ústrojí a oční chrbobou.

Dne 30.12.1986 v odročeném neveřejném zasedání /původně se mělo konat 23.12.1986, nekonalo se však pro zaneprázdnění

prokurátora/ rozhodl obvodní soud pro Prahu 4, jehož senátu předsedal JUDr. Stiborík, jednak o vazbách dalších obviněných, jednak o podané obžalobě. Ve vazbě nadále ponechal Karla Srpa a Vladimíra Kouřila a rozhodl, že Čestmír Huňát, Vlastimil Drda a Tomáš Křivánek se propouštějí z vazby na svobodu. Proti usnesení o jejich propuštění podal prokurátor Josef Monsport stížnost, která má odkladný účinek, takže tito tři funkcionáři Jazzové sekce setrvají ve vazbě přinejmenším do té doby, než ve věci opět rozhodne městský soud. Pokud jde o obžalobu, soud ji nepřijal a vrátil celou věc prokurátorovi k došetření. Prokurátor napadl stížnosti i toto soudní rozhodnutí. Právě ddmítnutou obžalobou byli, jak jsme již částečně informovali, stíháni Karel Srp, Vladimír Kouřil, Čestmír Huňát, Tomáš Křivánek, Vlastimil Drda a Miloš Drda pro tr. čin nedovoleného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. z., jehož se měli dopustit tím, že po rozpuštění Jazzové sekce PP SH ministerstvem vnitra v lednu 1985 nedovoleně podnikali, a to tak, že zisk ze své předešlé povolené činnosti /ve výši téměř půl milionu korun/ investovali do další činnosti, jmenovitě do výroby a distribuce encyklopedických publikací Rock, Dada a dále Stylistických cvičení od Raymonda Queneaua. Někteří z nich jsou stíháni ještě pro další hospodářské trestné činy. Kromě Miloše Drdy, kde jde o menší částku, není však nikdo z funkcionářů Jazzové sekce obviněn, že by se obohácoval. Celé obvinění se zakládá na právně pochybném rozpuštění Jazzové sekce, dobrovolné, nevýdělečné a daním nepodléhající organizace. Tato obžaloba byla tedy nyní vrácena zpět, pět obviněných ze sedmi setrvává ve vazbě a soudní řízení je v nedohlednu. Postup justičních orgánů je výrazem váhavosti státní moci, která se rozhodla zlikvidovat relativně nezávislé kulturní prostředí a která je zároveň nucena respektovat mohutnou vlnu mezinárodní solidarity se spravedlivou věcí Jazzové sekce.

30.12.1986

x

Sdělení č. 600 /Jiří Boháč odsouzen pro tr. čin pobuřování/

Dne 23.12.1986 se konalo u okresního soudu v Pardubicích hlavní líčení ve věci proti Jiřímu Boháčovi, narozenému 8. února 1953, bytem Ohrazenice 56 A, okr. Pardubice, dělníkovi železniční dopravy n.p. Východočeské chemické závody Synthesis Semtín. Okresní soud, jehož senátu předsedala JUDr. Eva Křupková, ho uznal vinným spáchaním tr. činu pobuřování podle § 100 odst. 1 a/ tr. zákona a odsoudil ho k trestu odnětí svobody v trvání dvou a půl roku, který má vykonat v II. NVS, a k následnému ochrannému dohledu v trvání jednoho roku. Podle obžaloby i podle rozsudku se Jiří Boháč tohoto tr. činu měl dopustit tím, že od května 1985 do září 1986 z nepřátelství k socialistickému a státnímu zřízení republiky hrubými výroky a dalším jednáním vyvolával na pracovišti nepřátelské náladu a postoje ke společenskému a státnímu zřízení republiky. Rozsudek není dosud pravomocný, prokurátorka ani Jiří Boháč se nevyjádřili, zda podají odvolání.

Jiří Boháč byl v minulosti čtyřikrát soudně trestán, a to pro tr. čin příživnictví, pro tr. čin vytržnictví, pro přečin proti socialistickému soužití a pro tr. čin útoku na veřejného činitele v souvislosti s fyzickým konfliktem se členem závodní stráže. Dvakrát byl ve výkonu trestu. K hlavnímu líčení byl předveden v vazby, v níž je od 24.9.1986. Svědecké výpovědi u hlavního líčení prokázaly, že se v inkriminované době skutečně často vyjadřoval negativně o členech KSČ, že komunistům nadával a že prohlašoval, že by se měli postřílet. Tyto jeho výroky

však byly pronášeny v efektu, při konfliktech se spolupracovníky. Svědci, kteří vypovídali proti němu, byli částečně zaujati a to, jak prokázal sám obžalovaný, dost důvodně: jednoho svědka, člena strany, např. Jiří Boháč před lety odhalil jako drobného zloděje v samoobsluze, s dalším straníkem měl jiný osobní spor atd. Do značné míry se zde projevily i spory kulturní a generační. Z pěti svědků, kteří u soudu vystoupili, byli čtyři starší šedesáti let a byli více či méně konformní s oficiálně propagovanými životními postoji. Podstatná část důkazního řízení byla věnována okolnostem poslechu rozhlasové stanice Hlas Ameriky na pracovišti a tomu, zda toto vysílání Jiří Boháč pouštěl za přítomnosti více osob, zda ho komentoval apod. Tvrzení korunního svědka Kopejtka, člena KSČ, že poslech této rozhlasové stanice Jiří Boháč umožňoval v době přestávky v 9,00 ráno, bylo soudem přijato jako důkaz, a Jiří Boháč marně namítal, že v tu dobu Hlas Ameriky česky nevysílá. Někteří svědci hovořili o údajném záměru J. Boháče podat si žádost o vystěhování do ciziny, na což vyslychala obžalovaného i prokurátorka, jako by to byla nějaká přitěžující okolnost. Svědci proti Jiřímu Boháčovi také uváděli, že tvrdil, že v této zemi nejsou respektována lidská práva, že on sám byl v minulosti odsouzen nespravedlivě a konečně, že existuje jakási Charta a jakýsi Svat na ochranu nespravedlivě odsouzených. Všechny tyto zmínky byly zrušeny po sovětské invazi v r. 1968.

Soud ani prokurátorka se nezaměřovali na podstatnou okolnost, zda šlo skutečně o výroky pobuřující, tj. takové, jimiž by se Jiří Boháč snažil získat pro své názory další osoby, resp. v nich vyvolávat nepřátelské nálady a postoje. Z provedených důkazů naopak jednoznačně vyplynulo, že se Jiří Boháč snažil své starší spolupracovníky ponížit, urazit je, že dával najevo svou nelibost nad jejich životem, názory a stranickou příslušností, a to způsobem, který považujeme za krajně nevhodný. I obhájce poukázal v závěrečné řeči na nevhodnost právní kvalifikace a navrhl soudu, aby jednání Jiřího Boháče posuzoval podle kvalifikací ustanovení tr. zákona, např. hanobení národa, ras a přesvědčení /zde je trest do jednoho roku/. Celý proces s Jiřím Boháčem byl odrazem konfliktů Jiřího Boháče se svědky – pracujícími důchodci. Osobní, nepolitický charakter celé záležitosti dokládá i ta část důkazního řízení, která byla věnována údajnému pozdravu, jímž Jiří Boháč jednou oslovil dva svědky: "Nazdar vrazi!"

Prokurátorka havrhla trest v horní polovině zákonné sazby, tj. 21 až 36 měsíců odňtí svobody. Soud tedy výrokem 30.12.1986 čním trestu projevil zvláštní horlivost.

Informace o podobných případech získáváme jen velmi zřídka. Velká většina nejrůznějších soudních procesů, kde jsou ukládány nepřiměřené tresty za jednání s politickým podtextem, souvislostmi či důsledky, zůstává našemu výboru neznáma a veřejnosti nepověšnuta. Naše obhajoba Jiřího Boháče neznamená, že se ztožnoujeme s jeho vulgárními nebo násilnickými výroky, neznamená ani jejich opravedlnění. Je zaměřena na zřejmé porušení práva, jehož se zde československé justiční orgány dopustily, dále na osvětlení širších sociálních a politických souvislostí, v nichž k podobným konfliktům dochází, a konečně na zpochybňení samotných zákonnych ustanovení, podle nichž je takové jednání stíháno.

Sdělení č. 601 (Akce Státní bezpečnosti k 10.výročí Charty 77)

Již v posledních dnech loňského roku byl při návratu z pobytu v jižních Čechách zadržen Václav Havel a byly mu odňaty různé písemnosti. V posledních prosincových dnech byli vyslýcháni některí mluvčí i nastupující mluvčí Charty 77, přičemž byli varováni, že v případě zveřejnění výročních dokumentů bude proti nim zahájeno trestní stíhání. Ve dnech 5.-7.1.1987 pak Státní bezpečnost provedla rozsáhlou akci, jejímž cílem zřejmě bylo zabránit vydání nových dokumentů Charty 77 a uspořádání tiskové konference se zahraničními novináři. Dokumenty bez problémů vyšly a dostalo se jim značné publicity v zahraničí, tisková konference se nakonec - po uzavření reataurace, kde pro ni byl pronajat salónek - uskutečnila v bytě mluvčího Charty 77 Martina Palouše za účasti sedmi zahraničních novinářů.

Akcí StB bylo přímo postiženo minimálně šestnáct signatářů Charty 77. Václav Benda, Jiří Dienstbier, Jiří Hájek, Václav Havel, Ladislav Lis, Václav Malý, Jan Štern, Petr Uhl a Josef Vohryzek byli po celé tři dny střeženi ve svých bytech, navíc byli většinou podrobeni dlouhým výslechům (L. Lis byl vyslýchán devět hodin, V. Malý dvakrát po šesti hodinách). Vyslýcháni byli též Rudolf Battěk, Oldřich Hromádko, Anna Marvanová, Pavla Paloušová a Anna Šabatová. Po Janu Litomiském a Libuši Šilhánové, nastupujících mluvčích Charty 77, kteří se 5.1.ráno prozírávě nenacházeli ve svých bytech, StB po celou dobu usilovně pátrala.

Při celé akci došlo k několika kuriozitám. Po masivní obklíčení příslušníky StB se v průběhu tiskové konference neznámým pachatelům podařilo poškodit elektrický rozvod v domě Martina Palouše, takže konference musela končit při svíčkách. Václav Benda byl přiveden spolu se sestou dvouapůlletou dcerou Markétou (se jmenovanou se zacházelo krajně korektně, směla se na oddělení VB vyčírat a zhruba po hodině byla odvezena domů), po dobu jeho zadržení se šest až osm příslušníků StB domáhalo vstupu do bytu a pokoušelo se vyslýchat jeho další nezletilé děti.

Došlo však také k několika výraznějším porušení zákona, která vykazují skutkovou podstatu trestných činů, spáchaných příslušníky StB. Václav Malý, který byl vůbec podroben nejrůznějším šikanám, byl při výslechu zastrašován ukazováním střelné zbraně a neurčitými hrozbami jejího možného použití. Ladislav Lis byl zcela nezákoně přinucen opustit Prahu. Většina ostrah se dopouštěla zjevného omezování osobní svobody, když střeženým signatářům bránila v opuštění jejich bytů; Pavle Paloušové byl dokonce opakováně znemožněn návrat do vlastního bytu.

Celá akce StB odporovala platným čs. zákonům i mezinárodním závazkům čs. státu a poškozovala zájmy evropského uvolnění. Navíc byla dokonale pošetilá: vydatně totiž přispěla k široké publicitě dokumentu Charty 77, jehož vydání se policejní orgány pokoušely zmařit.

11.1.1987

xxxxxx

xxxxxx

xxxxxx

Vzhledem k rozsahu dokumentů Charty 77 č.2 a 3/87, které zveřejňujeme v tomto čísle v plném znění, byly jsme nuceni přesunout publikování dalších textů do Info o Ch 77/2/87. Jde zejména o ohlášení některých západních státníků k 10.výročí Charty 77, o materiály Jazzové sekce, o děkovnou řeč Milena Šimečky k převzetí ceny Jana Palacha, o informace z chystaných (a po vydání tohoto čísla již proběhlých) oslavách 10.výročí Charty 77 ve Skandinávii a o navazujících akcích. Rovněž jsme vypustili rubriku materiálů FIDH a rubriku krátkých zpráv.

xxxxxx

xxxxxx

xxxxxx

V samizdatu nově vyslo...

Obsah (prosinec 1986), 70 stran A4
Lenka Procházková "Vánoční" (verše), Ivan Kadlecík "Miniatúry" (proza), Eda Kriseová "Můj první mystický zázitek" (povídka), Milan Hübka "Rétorika není politika" aneb Když ne do vánoc, tak do velikonoc... a tak dále dokola? (kritický komentář k fámmám o změnách ve vedení KSČ a státu), Petr Káheš "Těžitka" (myšlenky, citáty). Jurij M. Lotman "Symbolika Petrohradu a prohlémy sémiotiky města" (přeložil M. Červenka, zkrácená stať ze sovětského sborníku), Zdeněk Urbánek "Tři dny Jiřího Poláka a jeho zánik" (k padesátinám Karla Srpa), Jan Trefulká "Polemika nebo paján?" (vysvětlení k jedné části Havkova a Hviždalova Dálkového výslchu), Milan Šimečka "Střízlivá utipie" (recenze politické eseje Jiřího Dienstbiera "Snění o Evropě"), Martin Šimečka "Príbeh o jednom číne" (zamyšlení nad knihou Hany Ponické "Lukavické zápisky 1977"), -ik- "To je úroveň..." (glosa k televiznímu seriálu o Gottwaldovi), Milan Jungmann "Hořký humor Karla Pecky" (recenze knihy "Malostranské humoresky"), /KO/ "Bo dakšího kola" (odpověď na polemickou stať Milana Jungmanna "Opožděný posudek o Janu Nerudovi"), Ludvík Vaculík "Podzimní cesta krajinou" (fejeton).

Alterace, časopis nesocialistické opozice, č.2, leden 1987, 33 str.
Počdrav Chartě 77, J.Ptavda "SÚZ tr.zákona", J.Stříbrský "K A4 případu M.Vaňka", Dr.Aleš Svoboda "Nikaragua - minulost, současnost a budoucnost, část I.", redakce "Je terorismus cesta?", R.Ulm "Sovětské reformy a M.Gorbac'ev", dopisy, informace a výběr

Informační zpravodaj podzim 1986, 6 stran A4

Tiskovina je zasvěcena problémům Jazzové sekce. Obsahuje informace o tehdejším stavu trestního stíhání proti sedmi členům výboru JS, dopis pracovního výboru aktivistů JS mezinárodní redakci ČTK z října 1986, dopis téhož výboru účastníkům výdělského jednání KBSE z 24.10.1986, poučení pro event.vyšetřování, text petice za vězněné funkcionáře JS a krátkou recenzi na vystoupení Mika Westbrooka.

Jiří Dienstbier "Charta 77 a politika", 13 str.A4, říjen 1985, zamyšlení nad desetiletou existencí Charty 77

Eva Kantúrková "O generačních pocitech, literárních láskách, objektivitě, autenticitě a jiných věcech", 19 str. A 4, leden 1987, psáno k 60.narozeninám Františka Kautmana

Jiří Hájek "Deset let Charty 77", 4 str.A4, 8.1.1987

Rudolf Zukal "Past zvaná 'Poučení' aneb strach z revizionismu" 8 str.A4, listopad 1986, politicko-ekonomická úvaha

Čestmír Císař "Memorandum k současné situaci naší společnosti a státu" (adresováno st.a stranickým orgánům), prosinec 1986, 13 stran A4, politická úvaha a výzva

Jiří Ruml "Železný dědek", 10.ledna 1987, 4 str.A4, fejeton

xxxxxx

xxxxxx

xxxxxx

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je v zásadě možné. Ude-lí však o texty psané přímo pro Infoch, žádáme, aby ~~xxx~~ byl při přebírání vždy uveden pramen. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány pro Infoch.